

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

7269 Sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlerle Yapılacak Yardımlara Dair Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına İlişkin Kanun Teklifi ve gerekçesi ilişikte sunulmuştur.

Gereğinin yapılmasını arz ve teklif ederiz.

Meral Danış BEŞTAŞ
HDP Grup Başkanvekili
Siirt Milletvekili

Hakkı Saruhan OLUÇ
HDP Grup Başkanvekili
İstanbul Milletvekili

GENEL GEREKÇE

Türkiye, aktif fay hatları üzerinde bulunan bir deprem ülkesidir. MTA'nın yaptığı çalışmalara göre 18 kent merkezi, 80'i aşkın ilçe ve 500'ü aşkın köy doğrudan aktif fay zonlarının üzerindedir. Türkiye'nin jeolojik yapısından ötürü sürekli olarak büyük ölçekli depremler gerçekleşmektedir. Yani Türkiye doğa olaylarının sıklıkla yaşandığı ve fakat gerekli tedbirlerin bir türlü alınamayarak, sonuçları itibariyle de "doğal olmayan afetler" in yaşandığı bir ülkedir.

Türkiye en son 6 Şubat 2023 tarihinde 10 kentin etkilendiği Maraş merkezli 7,7 ve 7,6 büyüklüğünde iki deprem yaşadı. Depremden etkilenen Türkiye yurttaşı ve söz konusu bölgede yaşayan mültecilerin toplam nüfusunun 15,2 milyon olduğu göz önüne alındığında, yaşanan depremlerin etki haritası tahayyül edilebilir.

Deprem ülkesi olan Türkiye'de, 2020 yılında 24 Ocak'ta Elazığ'da 6,7; 30 Ekim'de ise İzmir'de 6,6 büyüklüğünde iki büyük deprem meydana geldi. Bu iki depremde 158 yurttaşımızı kaybettik. Oysa aynı yıl Elazığ ve İzmir depremlerinden daha büyük ölçekte sekiz farklı ülke, beş farklı kıtada gerçekleşen 13 depremde toplam kayıp 11 kişi olmuştu. Dolayısıyla felaketi yaratan doğa olaylarından çok, depremin yaşandığı ülkelerdeki ekonomik, toplumsal ve teknik gelişmelerin düzeyidir. Aynı zamanda ülkeleri yönetenlerin doğa olaylarına yaklaşımlarıdır.

Aktif fay zonları üzerinde bulunan Türkiye'de bu alanlarda yapı yapılmasının yasaklanmasıyla ilgili düzenleme yoktur. Oysa depremlerin hem aktif fay zonları üzerindeki binalarda hem de uzak mesafelerde etkili olduğu bilinmektedir. 30 Ekim 2020 tarihinde Sisam adasında meydana gelen depremde 70 km uzaklıkta bulunan İzmir'in semtlerinde ağır hasarlar meydana gelmiştir ve 109 yurttaş yaşamını yitirmiştir. Yine 1999'da Kocaeli'de meydana gelen deprem, 110 km uzaklıktaki İstanbul'un Avcılar ilçesinde ağır tahribatlara neden olmuştur. Dolayısı ile bina yapım aşamasında gerek zemin ve yapısal bütünlük gerekse konum büyük bir önem teşkil etmektedir.

Aktif fay zonları üzerinde bulunan başka ülkelerde, bu alanlara yapı yapılması yasal düzenlemelerle yasaklanmıştır. Avrupa Birliği ve ABD'nin bazı eyaletlerinde bu durum söz konusudur.

İşbu kanunla birlikte aktif fay hattı veya zonu geçen kentlerimizde yaşayanlar başta olmak üzere, tüm yurttaşlarımızın can ve mal güvenliği ile kentlerimizin risklerden korunmasını

sağlama adına 7269 sayılı Kanunda değişiklik yapılarak, fay hatları ve zonları üzerine yapı yapılması yasaklanmaktadır.

**7269 SAYILI UMUMİ HAYATA MÜESSİR AFETLER DOLAYISIYLA ALINACAK
TEDBİRLERLE YAPILACAK YARDIMLARA DAİR KANUN İLE BAZI
KANUNLARDA DEĞİŞİKLİK YAPILMASINA İLİŞKİN KANUN TEKLİFİ**

MADDE 1- 15/5/1959 tarihli ve 7269 sayılı Umumi Hayata Müessir Afetler Dolayısıyla Alınacak Tedbirlere Dair Kanunun 2nci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Sel ve taşkına uğramış veya uğrayabilir bölgeler, İçişler Bakanlığının teklifi üzerine Devlet Su İşlerinin bağlı bulunduğu Tarım ve Orman Bakanlığınca, aktif olduğu tespit edilen fay hattı veya zonları, yer sarsıntısı, heyelan, kaya ve çığ düşmesi gibi doğal kaynaklı afetlere uğramış veya uğrayabilir alanlar ile jeolojik açıdan riskli alanlar İçişleri Bakanlığınca tespit edilir. Afete maruz kalabilecek alanlar, İçişleri Bakanlığının teklifi ile Cumhurbaşkanlığınca kararlaştırılır. Bu suretle tespit edilen alanlar, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının isteği üzerine ilgili valiliklerce mahallinde ilan olunur. İlan edilen bu alanlar 30 gün içinde ilgili idarelerce 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu çerçevesinde imar planlarına işlenir. İmar planı olmayan kasaba ve köylerde harita ve krokilere işlenir. İçişleri Bakanlığınca ilan edilen ve imar planları, harita ve krokilere işlenen bu alanlar üzerine hiçbir suretle yapı yapılamaz. Bu fıkranın uygulanmasına ilişkin diğer usul ve esaslar İçişleri Bakanlığınca çıkarılacak yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 2- 3/5/1985 tarihli ve 3194 sayılı İmar Kanunu'nun 1inci Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“**MADDE 1-** Bu Kanun, kentsel ve kırsal yerleşim ve gelişim alanları ile bu yerlerdeki yapılaşmaların; plan, fen, sağlık, çevre ve afet güvenliği şartlarına uygun teşekkülünü sağlamak amacıyla düzenlenmiştir.”

MADDE 3- 3194 sayılı Kanunun 5inci Maddesinin birinci fıkrasının on dördüncü bendinde yer alan “Mekânsal Strateji Planı” tanımı aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Mekânsal Strateji Planı: Ekonomik, sosyal, sağlık, çevre ile afet risklerini azaltma politika ve stratejilerini mekânla ilişkilendirerek afetlere karşı güvenli fiziki gelişmeyi ve sektörel kararları yönlendiren, ülke bütününde ve gerekli görülen bölgelerde hazırlanan, raporu ile bütün olan plandır.”

MADDE 4- 3194 sayılı Kanunun 8inci Maddesinin birinci fıkrasının (1) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve maddeye aşağıdaki bentler eklenmiştir.

“1) Harita, plan, etüt ve projeler; idare ve ilgili kanunlarında açıkça belirtilen yetkili kuruluşlar ve meslek odaları dışında başka bir kurum veya kuruluşun vize veya onayına tabi tutulamaz.”

“k) 15/5/1959 tarihli 7269 sayılı Kanunun 2nci ve 14üncü madde hükümleri çerçevesinde ilan olunan afet riski taşıyan bölgeler imar planlarına işlenerek, imar planları kapsamında yapılaşmaya izin verilmez.

“1) Radon gazı, asbest ve ağır metal konsantrasyonları gibi toprağa ve insan sağlığına doğrudan zararlı kirleticilerin önceden yapılacak zemin etütleri ile tespit edilmesi gerekmektedir. Söz konusu kirleticilerin yoğun olduğu yerlerde yapılaşmaya izin verilmez.”

MADDE 5- 3194 sayılı Kanunun 22nci Maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Yapı ruhsatı almak için belediye, valilik bürolarına yapı sahipleri veya kanuni vekillerince dilekçe ile müracaat edilir. Dilekçeye sadece tapu (istisnai hallerde tapu senedi yerine geçecek belge), zemin ve temel etüt raporları, mimari proje, statik proje, elektrik ve tesisat projeleri, resim ve hesapları, röperli veya yoksa ebatlı kroki eklenmesi gereklidir. Ancak 7269 Sayılı Kanun gereğince afet riski taşıdığı ilan edilen alanlar içerisinde bulunan parsellere yapı ruhsatı verilmez.”

MADDE 6- 29/6/2001 tarihli ve 4708 sayılı Yapı Denetimi Kanununun 2nci maddesinin üçüncü fıkrasının (a) bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“a) Proje müelliflerince hazırlanan, yapının inşa edileceği arsa veya arazinin zemin ve temel etütleri ile uygulama projelerinin yerinde denetimini de esas alacak şekilde ilgili mevzuata, standartlara ve şartnamelere göre inceleyerek denetlemek, uygun olan etüt ve projeler hakkında ilgili idareye uygunluk görüşünü bildirmek.”

MADDE 7- 4708 sayılı Kanunun 3üncü maddesinin ikinci fıkrasının birinci cümlesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiş ve bu cümleden sonra gelmek üzere aşağıdaki cümle eklenmiştir.

“Yapı denetim kuruluşları öncelikle risk bazlı denetimleri yerinde inceleyerek denetim ve kontrol hizmeti vermekle yükümlüdür.”

“Yapılan denetim sonucu oluşturulacak rapor ilgili Bakanlığa iletilir. Denetim ve kontrol süreleri Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından genelge ile düzenlenir. Yapı kullanma izninin alındığı tarihten itibaren sorumluluk süresinin dolmasıyla beraber yeniden bir denetim yapılarak söz konusu yapının mevcut durumu hakkında yeniden bir rapor hazırlamakla yükümlüdür. Bu rapor ilk raporla birlikte ilgili kuruma teslim edilir.”

MADDE 8- 10/7/2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanununun 11inci maddesinin ikinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Denetim sonucunda deprem, heyelan, çığ düşmesi ve su baskını gibi riskler taşıyan alanlar, 5393 sayılı Kanunun 73üncü maddesi hükümleri çerçevesinde dönüşüm ve gelişim alanı olarak belirlenir. Bu alanlar yeşil alan olarak değerlendirilebilir ve bu amaç dışında herhangi bir amaç için kullanılamaz. Bu alanlara yeni yapı inşa edilemez.”

MADDE 9- 3/7/2005 tarihli ve 5393 Sayılı Belediye Kanununun 73üncü Maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “deprem” ibaresinden sonra gelmek üzere “heyelan, kaya ve çığ düşmesi, sel ve taşkın, tıbbi jeolojik maruziyet” ibaresi eklenmiş ve birinci cümlede yer alan “riskine” ibaresi “risklerine” şeklinde değiştirilmiş ve maddenin birinci fıkrasından sonra gelmek üzere aşağıdaki fıkra eklenmiştir.

“Kentsel dönüşüm ve gelişim alanı kapsamına alınan deprem, heyelan, çığ düşmesi ve su baskını riskleri taşıyan alanlar dönüşüm uygulaması sonrasında sadece yeşil alan olarak değerlendirilebilir, bu amaç dışında herhangi bir amaç için kullanılamaz, yeni yapı inşa edilemez. Bu fıkranın yürürlüğe girdiği tarihten sonra riskli alanların farklı bir amaç ile kullanılması ya da yapı inşa edilmesi durumunda idari ve cezai yaptırımlar uygulanır. Bu yaptırımlar Bakanlıkça belirlenecek yönetmelikle düzenlenir.”

MADDE 10- 16/5/2012 tarihli ve 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi Hakkındaki Kanuna aşağıdaki ek madde eklenmiştir.

“**EK MADDE 2-** Aktif olduğu tespit edilen ve imar planı, harita veya krokilere işlenen fay hatları/zonlarının sakım bandı, dere yatakları, heyelan, kaya ve çığ düşmesi gibi afet riski taşıyan alanlar ile tıbbi jeolojik riskli alanlar, bu Kanun kapsamında riskli alan ilan edilir ve öncelikle dönüşüm programına alınır.

Dönüşüm projeleri kapsamına alınmayan fakat risk taşıyan alanlarda bulunan yapıların sağlamlaştırılması adına bireysel dönüşümü teşvik edilir ve masrafların yüzde ellisi Çevre ve Şehircilik Bakanlığı bütçesinden karşılanır.”

MADDE 11- Bu Kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 12- Bu Kanun hükümlerini Cumhurbaşkanı yürütür.